

מסורת הש"ס

א) קדושין טו. ב) ג' לקמן ק"ח; א) ס"א אין זה; ד) לנולד מנח. [לקמן ק"ח]; ע) נבי ירמיהו ואל"ש אמר; ד) (1) לעיל נב. ועין פ"ג; ו) (דף ע"א) ע"י ג"ה"ש; פ"א ס"ד.

תורה אור השלם

1. אשה וזה וקלה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו בי קדש הוא לאלהיו; ויקרא כא ז

הגהות הב"ח

(א) גבי חיישא אלקולא ויריקא קמ"ל כ"ל וניתב דזרעא תמק; (ב) הו"פ ד"ה כי מיבעי ד"ה כי מיבעי לא למשיב ימנה ה"פ:

תוס' חר מקבאי

ליה אלא דייקא ומונסבא הלכך גבי עד אחד אפי' קיימא בחוקת יבמה שרוק בנזן שחלכה היא ובהו ובעלה למה ואמר עד א' מת בנה ואח"כ בעלה תתיב. כי תיבעי עד למישרא יבמה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דנבדא לא יאגלווי לא משקך הכא נמי לא משקך או דלמא טעמא דעד אחד משום דייקא ומונסבא והכא כיון דומיין דסיניא ליה לא דייקא ומונסבא ואפי' עד אחד אינו נאמן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואפי' דמילתא דנבדא לאגלווי הוא ה"ק טעמא דעד אחד משום מילתא דנבדא לא יאגלווי הוא דלא משקך ומשום עיגונא הקילו בה רבנן הכא נמי לא משקך. א"ל רב ששת הניתיב אמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת מת ואח"כ הולך הדברים תצא והולך ממור ראשון ומאחרון ה"ד אילמא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אמר סמוך אהני ועוד סמוך (ספ"ק [דריא] ממור [דריא] [ספ"ק] הוא וכ"ל לא דק הוא מרקתני סיפא הולך ראשון ממור והאחרון אינו ממור מכלל ש"מ דדוקא קתני אלא כ' לאו כחושי טעמא דאתו בתרי ובתרי ואתשתוהו הא לאו הכי מהימן לא לעולם תרי ותרי ובעדי הוזהב: [קושי] לן לרב ששת דמוקי למתני בעידי הכחשה להי לי למפשטא ממתיב וזה ב"פ שלום בינו לבינה אמרין דאפילו איחי מהימנא דתנן החם האשה שהלכה היא ובעלה ובהו למה ובהו מותרת מה בעלה ואחר כך בנה נאמנת וי"ל דלמא טעמא בנזן שרוק עדים שמת הבעל והיו ולא ידעי' הי מיניהו מת ראשון ובה"ג כשאמרה האשה מת בעלה ואח"כ בנה נאמנת אבל היכא דלא שמעו במיתת הבן והבעל לעולם אימא לך דלא מהימנא הכי

האשה רבה פרק עשירי יבמות

צד.

עין משפט
גר מצוה

נח א מ"י פ"ג מהל' יבוס הלכה ה סגנו ענין פ' טושי"ע אה"ע ס"י קנה סעף ג:
נב ב מ"י פ"י מהלכות גירושין ה"ל ה סגנו לאוין קנה טושי"ע שם סמוין ו סעף א וסמוין קנה סעף ג:
ג א מ"י פ"י מהלכות גירושין ה"ל ט סגנו שם טושי"ע שם סמוין טו סעף ב:

תוספות ישנים

ד"ש לה מגו ונמש"כ בתוס' [ל'אישור כרת התרת לאיסור וכו' פ"ה לאיסור אשת איש ולי"ג דל"כ הול"ל לאיסור מיתה ועוד דעל זה אנו דנין לומר אפי' דגמלן צבורא אשת איש לא מהימנא הכא משום דלמילתא לא יגדלה לפניה דלמא טעמא כרת היינו להמיתה ליכנס ונמש"כ בתוס' ד"ה [לאיסור]:

תוס' חר מקבאי (המשך)

פשוטה רב ששת ממתיב וקתני סיפא דרמיא דרישא דא"ל מת בעל"ך מה החם אפילו בלא טעמא דהבעל כולל עד אחד נאמן דסיפא נמי דבדאי בבא נמי קתני רישא דא"ל מת בעלה ואח"כ בנה ונשאת דרמיא דרישא דא"ל מת בנה דסיפא דרישא דא"ל מת בעלה וכו' היכי דסיפא דנתיבמה מהימנא בכל ענין אפי' לא שמעו במיתת הבעל והבן אלא ע"פ אשה [ה"י] ברישא מהימנא בכל ענין זה היתרון קבליה מאבא מורי ע"ה והוא כתוב ב'ס' המאור. א"ל רב [מדרכי] נאמנת לומר מת יבמי שאשאי [ולא] מתה אחותי שאכנס לביתה הי נהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן פ"י ואידי דהנא גבי מת יבמה שאשאי באשה תנא נמי במיתת אחותה באשה אפי' דמילתא דנבדא ה"ד דעד אחד לא מהימן שאכנס לביתה ולטעמיך סיפא דקתני אין האיש נאמן לומר מת אחי שאיבם אשתו ולא נאמן אחותה איהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עגונא הקילו בה רבנן אלא אפי' איש מאי איכא למימר והכא לא מצית למימר דרשום רישא דאיבם אשתו הוא דנקט אין האיש נאמן אבל דהנא פשוטא היא ב"פ והיא פרקא שאין היבם נאמן לומר מת אחי שאיבם את אשתו אלא כ"י איצטרך לר"ע אצטרך ס"ד"א והאיל ואמר ר"ע יש ממור מחייבי לאוין

דאפילו צמת זנך ואח"כ מת בעל"ך קאמר דהא לא תביעי לך דכיון דנאמנת לומר מת בעלי ואח"כ מת ולא חיישין דלמא תשקרא משום דמרחמא ליה דאי הוה לן לניחא דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא ליה וסמכה אעד א"כ לא הוה לן להימננה צמת בעלי ותמיבם דלמא משקרא משום דמרחמא ליה אלל ודאי משקרא דמרחמא ליה אינה מווענת

מלדקדק שפיר ואע"ג דדייקא שפיר מ"מ היא גופה לא מהימנא לומר מת בנה ואחר כך מת בעלה שלא האמיניהו רבנן אלא צמיתת בעלה לאפקוק מחוקת איסור אשת איש על ידי דיוק שזה משום עגונא אבל לאפקוק משום חיישא ליכנס לא רזו להאמיניהו ואע"ג דדייקא שפיר ויש להאמיניהו על ידי עד אחד (א):
ב"ה תיבעי ד"ך יבמה אע"פ. דהתם איכא למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסיניא ליה אפי' דמשום דמרחמא ליה לא מהימנא הכא משום דסיניא שצקה טפי שגדולה שגלת השגולות מאהצת האוהבות ושכח טפי דסיניא ליה מדמרחמא ליה כדמשמע בסוף האשה שלום (לקמן דף ק"ו. ודף ק"ח): ועוד שיותר קשה לה כשתפול לפניו כששגאה אותו ממה שנוח כשאוהבת אותו ואין לה כ"כ נוח כשתפול לפניו כי שמה יתלון ואפילו יכנסו אינה שמחה כל כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שוגאתו אינה יכולה להגלגל ממנו להשגא לאחר אם לא יתלון ועל כרחק לריכה לינשא לשניו לה או תמעגן להכי מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום דייקא והכא לא דייקא שפיר ואי טעמא משום דעידא לאיגלווי הוא איכא למסמך דדייקא פורתא ה"ג דייקא קלת אפי' דסיניא ליה וא"ת ומאי קמיבעיא ליה והסתם בהאשה שהלכה (סס) שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואח"כ מת בנה כיון דליה מהימנא כ"ש עד אחד וי"ל דליה מהימנא משום דעל לה מיגו דאי בעיא אמרה מת בעלי ושקתה מזן אבל בעד איכא למיחש שמה שכתובו (ט) או שוגא אותה או היא עלמה חשודה לקלקלה היכא דמסמכה עליה ולא דייקא שפיר ולכן אין להאמינו כמותה דליהי אית לה מיגו ואיכה לית ליה מיגו דסכר אי אפסידתא אבעל לחודיה כי שמעה דמת הבן מחקור איזה מת ראשון ולא אוכל לקלקלה אבל אי אפסידתא אחרויהו אפן ובעל

דסיניא ליה. ליכנס: והולך ממור. כר"ע: צעדי הוזהב. שהאחרונים היינו את הרשונים ואמרו עמנו הייתם דמרחמא הימנינו כדכתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר (דברים ט) ומוקמינן ליה צעמנו הייתם צמכת מכות (דף ק"ה): שאכנס לניסה. ואינסבא לבעלה: סיפא דקתני נו'. הא עד

אחד מהימן צמתייה מ"י מהימן עד אחד לומר מתה אשתך לישא אחותה: אלא. לא תידוק מיניה הא עד אחד מהימן דהיא גופה איצטרך לאשמועי' דלא מהימנא ואליצא דר"ע איצטרך דקד"א הולכי ואמר ר"ע יש ממור מיבמה לשוק תישא אלקולא וכי אמרה מת יבמי טעמא קמ"ל דלא מהימנא משום דזימנין דסיניא ליה וכדאמרן אבל גבי בעלה לא אמרי' סניא ליה. ואית דגרס קמ"ל דאלקולא דידה חיישא כגון מת בעלי דאי אמי בעלה אמרינן תלא מזה ומזה וכל קלקולי דמתימנין בנה הלכך מהימנא אלקולא דזרעה כגון מת יבמה דאי נמי משקרא לא מקלקלא אלא זרעה ואפילו לר"ע לא חיישא ולא נהירא לי דהא לר"ע היא גופה מקלקלא בכל קלקולי דמתימני' דמתן צמכת גיטין (דף פ.) ולעיל צמעתין" מיימנין לה צמיתת הכונס את אשתו והלכה כרמיה וניסת כו': תלא מזה ומזה וכל הדרכים האלו צה ואוקימנא כר"ע אלמא צמתייה לשוק נמי אית לן כל הני קלקולי ועוד אי אינה לא מקלקלא למה לי למתימניה כלל הא מסיפא צמתינן דאלקולא דזרעה לא חיישא דקתני אינה נאמנת לומר מתה אחותי שאכנס לניסה והני דלדברי הכל ממזרים נינהו וקתני דלא מהימנא וכ"ש מת יבמי דחייבי לאוין צעמנא נינהו אלא הא איצטרך לאשמועינן דלע"ג דליהי מקלקלא דלמא צעלה ומיבם לא מהימנא משום דזימנין דסיניא ליה: לאיסור כרת. לומר מת בעל"ך הנשיא: לא נתגרשה אלא מאישה. כגון שכתב לה גט ואמר לה הכי את מגורשת ממני ואי את מותרת מלאשה נפרדה: פסולה לפגונה. אם הגט דפוסל כהונה: בותני' מותרת לחזור לו. דקדושי שניה אין כלום והכי היא כמות ואמר צמתי' (לקמן נ"ה). אותה שכיבטה אוסרתה ואין שכיבט אחותה אוסרתה: ומותר

כי שמעה נמי דמת זן סמכה עילויה ומיקלקלא ואפילו מהימן כאן עד דהנך עיקרי צעני אכתי מיכא למיבעי לקמן עד אחד צקטטה ועד אחד צמלמנה דליכה למימר דהכא דייקא טפי מהסת והסת נמי הכי צעני אי עיקר טעמא משום דדייקא ובעינן דיוקא רבה או עיקר טעמא משום דעידא לאיגלווי ולהכי סמכינן דדייקא וזוטה כי הנחו: ולימעימך סיפא דקתני אין האיש נאמן בו'. וא"ת ל"ל למדקדק מניפא מגופה הוה ליה לאקשויה האיך עד אחד נאמן לומר מתה אחותה שמתכנס לניסה דמאי עיגונא שייך התם דאי לא מינסבא להאי מינסבא לאחרינא ואמר ר"י דהוי מני דלחוי גבי אשה שייך לומר עיגונא אפילו כפי האי גוונא דשמת לא תמצא אדם שישאנה אבל מתה אשתו שישא אחותה התם לא חוינא דבעיא לאינסובי ליה דהא משום גברא קאמי האי עד כדמשמע לינשא וא"ת מ"מ יכול לדקדק דע"כ לא מהימן עד אחד צמתייה אחותה שמתכנס לניסה ואפילו שייך צה עיגונא דהא לא דייקא הכא כיון דליכא חומר בצופה ולפי מה שפירשתי לעיל (דף נ"ג: ד"ה עד) דנשים מוגלות לקדקק נישא: לרבי עקיבא איצטרך. לרבנן לא איצטרך אפי' דהוי ממור מדרבנן דפי' לעיל (דף נ"ג: ד"ה אצל): ל'איסור' ברת התרת. פרי"י דעד אחד נאמן לומר מת בעלה שמתכנס ולא אמר דלא דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור ללא לא כ"ש דלא אמרינן משום דסיניא ליה לא דייקא אבל מה שפירש צקוטרכא. דמרחמא ליה לאיסור כרת מת בעל"ך דהתם ליכא טעמא למימר דלא תידוק כי הכא דסיניא ליה: ה"יא עצמה תויבחה. דנאמנת לומר דמתיבס אפי' דמרחמא ליה ואינה נאמנת לומר מת יבמי משום דסיניא ליה: ואע"ג

חיישין אלקולא דזרעה דייקא ומנסבא קמ"ל אלקולא דידה חיישא אלקולא דזרעה לא חיישא